

3. Reptielen.

De moerasschildpad, *Emys europaea*, wordt als „einzeln” voorkomend vermeld. De ringslang is sinds jaren niet meer gevonden en schijnt verdwenen te zijn.

Amphibien. Behalve de algemeene soorten worden genoemd:

Bombinator pachypus, geelbuikpad, niet zeldzaam.

Bombinator igneus, roodbuikpad, zeldzaam.

Pelobates fuscus, knoflookpad, vrij zeldzaam.

Triton palmatus, vinpootsalamander, vrij zeldzaam. Alleen bij Süchteln.

Triton alpestris, roodbuiksalamander, vrij zeldzaam.

'N DRAAIHALS (*Jynx torquilla*) TE ST. PIETER.

De draaihal is in Zuid-Limburg 'n heel zeldzame verschijning.

Zelfs zóó zeldzaam, dat ik tot nu toe met zekerheid, slechts een enkel feit van z'n aanwezigheid hier in Zuid-Limburg wist.

Dat feit dankte ik aan Professor Nillesen, die (zie jaarboek 1913 pag. 121) vermeldt, hoe hij éénmaal en wel op 11 Sept. 1912, dezen vogel zag te Rolduc. Dienzelfden waarnemer waren in 1913 twee broedplaatsen van den Draaihal bekend.

Allebei in Noord-Limburg, n.l. de Robeek, onder Arcen en het kasteel Hillenraad onder Swalmen.

In Noord-Limburg is de aanwezigheid van den „Draaihal” ook geconstateerd door ons medelid, Pater P. C. Riotte, S.V.D. te Steil, die hem (zie 't zelfde jaarboek, pag. 20) den 5en Mei 1908 waargenomen heeft te Berckt. Volgens hem nestelden 'n paar Draaihalzen, gedurende 15 jaren, in de buurt der „Holtmühle”.

Dit jaar is de Draaihal aangetroffen te St. Pieter en wel half-October.

't Spreekt, jammer genoeg, van zelf, dat 't beestje 't veege lijf niet heeft kunnen bergen tegen de moordende hagelkorrels, welke op hem gericht werden van uit 'n jagersflint....

Waar de flint toebehoorde aan 'n Belg is 't natuurlijk, dat 't lijf van onzen Draaihal in Belgische handen viel.

Eén troost hebben we. De Belgische jager heeft 't cadaver laten opstoppen, maar.... bij den algemeenen „exodus” naar Belgenland is 't waarschijnlijk mee de grenzen overgetrokken. J. C.

HET WINTERKONINKJE.

In het Aug.-Sept.-maandblad komt een artikeltje voor over het verdwijnen van het winterkoninkje. Zou de oorzaak van het verminderen van den kleinen vogelstand niet veeleer moeten gezocht worden in de toename der roofvogels, zooals vooral van kraaien en eksters, welke vermeerdering ik meen vooral te moeten toeschrijven aan de inlevering of geheime opberging van de vuurwapenen, waarmee in normalen tijd dergelijke roovers werden geschoten? Vooral eksters meen ik in buitengewoon groot aantal op te merken”.....

G. W.

* * *

't Is nou eenmaal 'n feit, dat wij menschen, die met allerlei eigenaardigheden behept zijn, óók de eigenaardigheid hebben, om van alles en nog wat 't fijne te willen weten.

Vooral in 't willen verklaren van „natuurverschijnselen” toonen we ons „echte bazen”. In 't uitdenken van hypothesen schrikken we daarbij voor niets terug.

Ik zal de laatste zijn, die tegen hypothetische oordeelen gekant is. Hypothesen toch „brengen leven in de brouwerij”, hebben heur vóór- en tegenstanders en geven den buitenstaander vaak gelegenheid om zich, als hij de twee partijen aan 't bakkeleien ziet, op onschuldige wijze te vermaken.

Zoo hebben we hier de „kwestie Winterkoninkje”.

G. W. veronderstelt, dat 't meer en meer zeldzaam worden van dit beestje (juist terwijl ik dezen regel neerschrijf, loert me zoo'n brutale winterkonink van uit 'n hoop opgestapeld hout, vlak voor m'n raam, heel schalks tegen, alsof hij zeggen wilde: „Klets nou niet over 't verdwijnen van mijne familie!”) — G. W. dan veronderstelt, dat 't meer en meer zeldzaam worden van dit beestje te wijten is aan de toename van kraaien en eksters.

Ik veronderstel, dat kraaien en eksters niet 't al of niet veelvuldig voorkomen van winterkoninkjes niets te maken hebben.

Want 'k ga uit van de veronderstelling, dat zoo'n al of niet veelvuldig voorkomen samenhangt met 'n meer of minder succes van de beestjes inzake 't grootbrengen van hunne kleintjes.

En weet zeker, dat dit succes nauw verband moet houden met der ouders nestelplaats.

Uitgezonderd onze „holbewonende” vogels, ken 'k er geene, die hun nest beter weten te verbergen, voor kraaien en eksters, dan juist de winterkoninkjes.

Zelden of nooit zal 'n kraai of ekster hun nest kunnen plunderen.

't Zit daarvoor té goed verborgen op plaatsen, waar dergelijke roovers niet komen.

Heel wat beter verborgen, dan b.v. 't nest van 'n merel.

En toch.... ofschoon oppervlakkig beschouwd, haast iedere merelwoning, gemakkelijk toegankelijk als ze is voor kraaien en eksters, geplunderd zou moeten worden, nemen van jaar tot jaar de merels toe.

De verklaring van dit verschijnsel?.....

Ik weet ze niet.

Weet ze evenmin als 'k met zekerheid weet of 't zeldzaam worden van 't winterkoninkje niet gesteld moet worden op rekening van 't meer en meer verdwijnen van oude heggen, strooien daken, houtbermen in de buurt van dorpsuizen, en van meer dergelijke zaken, welke vroeger 'n eldorado waren voor vrijende en reeds gehuwde winterkoninkjes. De beestjes gaan veel minder dan vroeger over tot 't vastsluiten van den liefdesband!

Er is voor hen woningnood!

'n Hypothese?....

Zeker!

Maar waarom deze niet net even goed gemaakt als zoovele andere veronderstellingen?....

JOS. CREMERS.

'N WITTE BUNZING.

Door aankoop kwam 't Museum in 't bezit van 'n Witten Bunzing.

't Beestje werd gevangen te Valkenburg.

Dit is de eerste albino, welke we van deze diersoort ooit zagen. Zulks wil niet zeggen, dat 't voor-

komen van Witte Bunzings tot dusverre onbekend was.

Brehm b.v. vermeldt in z'n „Tierleben", uitdrukkelijk, dat er witte en ook gele exemplaren gevonden worden.

Nochtans zijn dergelijke voorwerpen altijd zeldzaam.

J. C.

MARIA-GLAS.

Zooals uit de lijst der aanwinsten van 't Museum blijkt, kwamen we o.a. ook in 't bezit van „Mariaglas".

„Mariaglas" is gips en bestaat uit waterhoudende zwavelzure kalk.

Voor zoover ons bekend, is de vondst te Graetheide de eerste, welke in Limburg plaats had. We stellen ons daarom voor er binnenkort in ons Maandblad op terug te komen. Tijdgebrek belette ons om ter plaatse, tot nog toe, 'n onderzoek in te stellen.

En toch is zoo'n onderzoek noodzakelijk, om, al is 't wellicht slechts bij benadering, te kunnen uitmaken hoe of „Mariaglas" in de Graetheide terecht kwam.

Professor J. v. Baren toch (in „de Bodem van Nederland", 6e stuk, bldz. 373) vermeldt dit gips in het Midden-Oligoceen en spreekt dan van „1 tot 2 c.M. groote gipskristallen, vaak in de karakteristieke zwaluwstaartweelingen optredend."

„Zwaluwstaartweelingen" vertoonen ook verschillende monsters, welke we uit de Graetheide ontvingen. Maar is er in de Graetheide Middeloligocene?.... Of komt er 't Mariaglas voor op secundaire ligplaats!....

Dat moeten we nader onderzoeken.

JOS. CREMERS.

Over wilde exemplaren van *Taxus baccata* L. in de Rijnprovincie.

In het „Festschrift", waaruit ik in ditzelfde nummer van het maandblad een en ander aanhaalde betreffende de fauna van Krefeld en omgeving, vinden we op bl. 233—258 een verhandeling 1) van Paul Roloff, leeraar te Krefeld, over den taxusboom in de Rijnprovincie, waarop ik ook gaarne de aandacht zou willen vestigen. Men vergelijkte tevens hetgeen A. de Wever mededeelt over het voorkomen van *Taxus baccata* in Zuid-Limburg. 2)

De schrijver begint met te wijzen op het merkwaardige feit, dat de *Taxus* in Duitschland als wilde boschboom bezig is uit te sterven. Dit feit mag thans wel als voldoende vaststaande aangenomen worden, na de uitkomsten van de daarnaar speciaal ingestelde onderzoekingen, en het is te merkwaardiger, omdat dit elders niet het geval schijnt te zijn; een Zwitsersche onderzoeker komt althans tot het besluit, dat in zijn vaderland de *Taxus* zich nog langen tijd als boschboom zal handhaven en op het oogenblik aldaar nog dapper stand houdt.

De Verhandeling van Roloff is verder in de volgende onderdeelen gesplitst:

1. Biologie. Behalve de botanische beschrijving van het gewas, van zijn naalden, bloesems en zaden, de bevruchting en zaadvorming, de wijze van ont-

kieming, enz., vindt men hier ook mededeelingen over de gemakkelijke, waarmede reeds oude boomen verplant kunnen worden; over de eigenschappen van het taaie, harde kernhout, over den ouderdom van oude, beroemde exemplaren, enz. De dikste boomen vindt men in Engeland en Normandië; hunne stammen zijn vaak hol en dienen dan voor allerlei doeleinden: brandstoffen, bergplaats, gelegenheid voor feestmaaltijden, in één exemplaar is zelfs een kapel gevestigd. De schrijver noemt stammen, die op 1 M. boven den grond een middellijn bezitten van 1.36 tot 3.59 M. Interessant zijn de onderzoekingen van den Engelschman Lowe over de latere opvulling van holle stammen door sterke wortelontwikkeling; hij meent zelfs, dat bij exemplaren, die meer dan 200 à 250 jaren oud zijn, de oorspronkelijke stam in den regel vervangen is door een „schijnstam", die ontstaan is door de vergroeiing van meerdere stammen of van een aantal grondloten.

2. Vondsten van fossiel *Taxus*-hout. Door H. von Dechen 1) worden twee vondsten van plistoceen *Taxus*-hout vermeld. De eerste is die in de zoogenaamde „Balver Höhle" (district Arnsberg), waarin de bodem uit de volgende lagen bestaat (van boven naar beneden):

a. een laag kalksteenpuin, 0,6 tot 1,4 M. dik,
b. een laag donkere, humeuze aarde, 3 M. dik, met tanden en skeletresten van *Ursus*, *Elephas*, *Cervus*, *Sus*, bewerkte beenderen en steenen, vuursteengereedschap, en talrijke stukjes houtskool, die van *Taxus baccata* afkomstig zijn.

c. vijf verschillende leemlagen, eveneens met overblijfselen van de diluviale zoogdierfauna.

De tweede vondst ligt in het gebied van de Sieg, bij het plaatsje Rebbelroth. In de opvulling van een klein rivierdal, dat in het Devoon is ingesneden, vindt men aldaar, ingesloten tusschen kleilagen, een laag veen met boomstammen; dit complex kleilagen rust op diluviaal riviergrint. Volgens Göppert behooren de aanwezige stammen tot *Quercus pedunculata*, *Fagus silvatica* en *Taxus baccata*, daarnaast zijn gevonden vruchten van *Corylus avellana* en kegels van *Pinus silvestris*.

Hieruit blijkt, dat de *taxis* in diluviale tijd ook in het gebied voorkwam, evenals in Oost-Engeland (vondsten van Cromer).

3. De wildgroeiende exemplaren. Hiervan worden de volgende vindplaatsen aangegeven:

a. Bij Brodenbach aan de Moezel; de bodem bestaat aldaar uit het zandige Onder-devoon, een kalkrijke bodem is derhalve geen noodzakelijk vereischte. Aantal exemplaren: ruim 200, bijna alle in struikvorm, omtrek van den stam 20 tot 40 c.M. De grootste hoogte kan ongeveer 5 M. zijn.

b. Bij Moselkern aan de Moezel, 7 K.M. stroomopwaarts van Brodenbach; hier kunnen 60 à 80 exemplaren staan.

Van beide groeiplaatsen zijn bijzonder fraaie afbeeldingen bijgevoegd. De schrijver acht het zeer wel mogelijk, dat in nog andere zijden van de beneden-Moezel wildgroeiende exemplaren aanwezig zijn.

De hier vermelde groeiplaatsen verbinden de plaatsen in België, waar *taxis* in het wild groeit, met die in Hessen; in dit laatste gebied komen zelfs nog terreinen voor met 2000 exemplaren. Daarbij sluiten dan weer de vindplaatsen in de Rhön, Thüringen en den Harz aan. Uit alle gegevens, die